

Akademie výtvarných umění v Praze
Studijní program Výtvarná umění
Ateliér Malba 3

DIPLOMOVÁ PRÁCE
Digitálny priestor ako oltár
Digital Space as an Altar

Vypracoval/a: Alexandra Surovková
Vedoucí diplomové práce: MgA. Josef Bolf a MgA. Jakub Hošek,
MgA. Nik Timková, MFA
Oponent diplomové práce: Mgr. Ondřej Trhoň, Ph.D

Akademický rok 2025/2026

Diplomová práca pozostáva zo série pomerne veľkoformátových malieb, v ktorých skúmam, ako digitálne prostredie ovplyvňuje vznik nových spôsobov prežívania spirituality. V obrazoch sa objavujú centrálné situované entity, ktoré možno chápať ako digitálne „oltáre“.

Práca s maľbou pre mňa priamo súvisí s charakterom témy, ktorú spracovávam. Tradičné maliarske médium vytvára vedomý kontrast voči digitálnemu a virtuálnemu prostrediu, ktoré reflektujem, a umožňuje mi naň nazerať s odstupom. Zároveň mi umožňuje preniesť digitálne prostredie do fyzickej podoby a pracovať s ním iným, pomalším a sústredenejším spôsobom.

Túto tému som zvolila z dôvodu rastúcej relevance otázok spojených s digitalizáciou a technologickým prostredím, ktoré podľa môjho vnímania dnes začínajú preberať kvázi spirituálnu funkciu v spoločnosti. Diskurz okolo technológií, najmä umelej inteligencie, často nadobúda takmer náboženský charakter. Od apokalyptických scenárov až po prípady, v ktorých sa vzťah k technológii stáva nadmerne intenzívnym a môže viesť k skreslenému vnímaniu reality.

Spiritualita, mágia a „racionálne“ technológie nemusia existovať v striktnnej opozícii a nie sú tak nezlučiteľné, ako sa môže na prvý pohľad zdať. Technológia môže do istej miery používateľa alebo diváka „očariť“ v momente, keď jej fungovanie a proces výroby zostávajú nepochopiteľné.

Do určitej miery pre mňa aj môj vlastný telefón pôsobí ako „magický“ objekt, keďže si nedokážem úplne predstaviť, ako vznikol ani ako presne funguje. Dokonca aj v prostredí Silicon Valley sa niektorí renomovaní programátori označujú ako „technopagani“, keďže pracujú s technológiami, ktoré už nedokážu úplne pochopiť ani ovládať. Tento jav opisuje aj Stef Aupers,¹ ktorý poukazuje na to, že technologickí experti môžu vnímať prácu s digitálnymi systémami ako niečo, čo nadobúda až magický charakter, práve kvôli ich komplexnosti a neuchopiteľnosti.

Technológie a digitalita pre mňa tak predstavujú podnetný predmet reflexie, ktorý sa zároveň čoraz výraznejšie objavuje aj v súčasnom umeleckom diskurze. Tieto úvahy sa snažím premietiť do vizuálnej podoby malieb, v ktorých sa objavujú už spomínané centrálné situované entity, chápané ako digitálne oltáre alebo možno ako „digitálni anjeli“. Ich forma je fragmentárna a vzniká kombináciou digitálnych, mechanických a organických prvkov, čím odkazuje na súčasný stav reality, v ktorej sa hranice medzi jednotlivými kategóriami postupne stierajú. Fragmentárnosť týchto foriem nevnímam len ako výsledný stav, ale aj ako proces. Entity pôsobia, akoby sa neustále skladali, rozpadali alebo transformovali. Zobrazené entity nepôsobia ako tradičné duchovné bytosti ani ako jednoznačne definované postavy. Ich prítomnosť je tichá a statická, bez zjavnej akcie či naratívu. Absencia deja potláča konkrétny čas a presúva obraz do roviny kontemplácie. Centrálna kompozícia má zároveň evokovať kultový alebo rituálny objekt, čím sa maľby snažím priblížiť k fungovaniu sakrálnych obrazov a oltárov.

Oltár v tomto kontexte nechápem ako náboženský objekt v tradičnom zmysle, ale ako rozhranie medzi človekom a niečím neuchopiteľným. V mojich obrazoch sa týmto „neuchopiteľným“ nestáva transcendentná bytosť, ale digitálny priestor ako neviditeľná, no

¹ Aupers, Stef. „The Force is Great: Enchantment and Magic in Silicon Valley.“ *Masaryk University Journal of Law and Technology*, 2009.

všadeprítomná infraštruktúra, ktorá formuje naše vnímanie reality.

Vizualita malieb sa vedome vyhýba odkazom na konkrétne náboženské tradície. Namiesto toho pracuje s ich fragmentmi a princípmi, ktoré sú transformované a zjednotené v digitálnom prostredí. Výsledná forma môže pôsobiť ako syntetický obraz, v ktorom sa rôzne historické predstavy spirituality prelínajú a splývajú do novej podoby, akoby boli absorbované a znovu usporiadané prostredníctvom logiky umelej inteligencie.

Moje maľby sa nesnažia o naratívne zobrazenie, ale o vytvorenie situácie, v ktorej je divák konfrontovaný s tichou, ambivalentnou prítomnosťou. V tomto zmysle možno moje „digitálne oltáre/entity“ chápať ako voľnú parafrázu kultových obrazov, ktorá nadväzuje na princípy sakrálnych obrazov a transformuje ich do súčasného digitálneho kontextu, kde sa spiritualita prejavuje skôr fragmentárne a individuálne.

Tento koncept sa premieta aj do spôsobu samotnej maliarskej realizácie. Samotný proces maľby je do istej miery intuitívny a vzniká postupne, bez presne definovaného plánu. V tomto procese zároveň vychádzam z vlastnej digitálnej knižnice obrazových referencií, ktorá obsahuje fragmenty mechanických, organických či technologických prvkov, ktoré následne voľne transformujem do maliarskej podoby.

Obrazy sú maľované akrylom na plátno pomocou techniky airbrush, ktorej sa venujem dlhodobo a ktorá umožňuje jemné vrstvenie farieb a plynulé prechody medzi formami. Airbrush vizuálne napodobňuje digitálne prostredie svojou plochosťou, absenciou výrazného maliarskeho gesta a minimálnymi stopami po štetci, čím zdôrazňuje hladký, „syntetický“ povrch obrazu a podporuje pocit digitálnej estetiky. Intenzívna, miestami až psychedelická farebnosť obrazov odkazuje jednak na estetiku digitálneho prostredia (napr. glitch), ako aj na zmenené stavy vnímania spojené so spirituálnou skúsenosťou (vízia, transcendencia, extáza).

Zároveň pre mňa táto práca predstavuje aj spôsob ako uvažovať o vlastnej tvorbe. Netvrdím, že téma ani forma, s ktorou pracujem, sú radikálne nové. Skôr než o prelom mi ide o osobnú interpretáciu a vlastný vizuálny jazyk. Snažím sa do svojich obrazov vnášať individuálny pohľad a rukopis, ktorý reaguje na aktuálny diskurz o digitalite, identite a spiritualite v technologickom prostredí.

Ak moja práca niečo prináša, tak je to príspevok k tejto debate z pozície osobnej skúsenosti a generačnej perspektívy. Prostredníctvom fragmentárnych „digitálnych anjelov“ a konceptu digitálneho oltára sa snažím vytvoriť priestor, v ktorom môže divák konfrontovať vlastné vnímanie reality, prítomnosti a prepojenia s digitálnym svetom.

Moje maľby neslúžia ako objekty kultu v tradičnom zmysle slova, keďže sa neviažu na konkrétny systém viery ani na pevne daný rituálny význam. Nevytvárajú nové objekty uctievania, ale skôr obrazy pre dobu, v ktorej potreba transcencie pretrváva, zatiaľ čo tradičné formy viery sa postupne rozpadajú.